

AFGANISTAN-PAKISTAN-TALIBÀ

Anna Balletbò

Quan el 7 d'octubre de l'any 2001 tropes americanes i britàniques iniciaven operacions per envair l'Afganistan, país de 30 milions d'habitants, per tractar d'enderrocar els talibans, poca reflexió es devia haver fet en relació a què succeiria el dia després de la "victòria" formal. Efectivament, el 7 de desembre del 2001 va caure Kandahar, últim bastió talibà i avui, gairebé 9 anys després de la victòria "aliada" seguim sense saber què fer.

L'experiència de Vietnam no sembla haver servit de molt i al final als conflictes armats pot més la resistència que l'èxit aparent i la resistència talibana s'ha teixit en el veí Pakistan.

Quan el primer ministre britànic Cameron va pronunciar la famosa frase sobre el Pakistan "no podem tolerar en cap sentit la idea que a aquest país se li deixi mirar als dos costats alhora, ni que pugui, de fet, donar ales a l'exportació del terrorisme, ja sigui a l'Índia, l'Afganistan o qualsevol altre lloc del món." la revolada va ser majúscula.

Les paraules de Cameron, desafortunades sens dubte, i més en visita a l'Índia, etern enemic del Pakistan, no són les úniques pronunciades en aquest sentit. La secretària d'estat Hillary Clinton, en una visita el mes de juliol al Pakistan va manifestar públicament la desconfiança de Washington respecte el seu aliat afirmant que algú, en el si del govern Pakistanès era coneixedor de l'amagatall del cap d'Al-Qaeda Osama Bin Laden a les zones tribals al llarg de la frontera amb l'Afganistan.

Les filtracions de documents a Internet de Wikileaks posant de manifest que els servei d'intel·ligència pakistanès (ISI) ajuden a atiar secretament la insurrecció talibana a l'Afganistan, ha fet saltar totes les alarmes.

I la veritat és que aquesta guerra que s'està eternitzant, ho fa per algun motiu i aquest motiu pot estar a Islamabad que, mentre d'una banda rep un miliard de dòlars l'any de Washington per la seva ajuda contra Al-Qaeda, per l'altra sembla ajudar en secret la insurrecció Afganesa.

Quan les tropes soviètiques van envair l'Afganistan, pati del darrere del Pakistan, el Pakistan va actuar com a punta de llança dels EUA en la seva lluita contra l'eix del mal. Els seus serveis d'intel·ligència es van posar al servei de la CIA per instruir, armar i dirigir els muyahidines afganesos amb Osama Bin Laden al capdavant. El Pakistan va exercir un paper clau en la resistència armada que va convertir l'Afganistan en el Vietnam rus i, a canvi, l'exèrcit del Pakistan va rebre ajuda logística i financera d'EUA. Però sobretot el Pakistan va començar a mirar al seu veí l'Afganistan com a territori propi, exercint funcions d'àrbitre en els seus afers interns.

Per això, amb la marxa de les forces soviètiques de l'Afganistan el 1989 i en desencadenar-se al país la Guerra Civil, els dirigents pakistanesos es van sentir abandonats dels EUA i van haver de redreçar la situació a la seva manera, tractant d'aportar una mica d'estabilitat a un país devastat per la guerra.

El Pakistan va decidir encarregar als talibans que s'ocupessin de posar ordre encara que fos a força d'establir una espècie d'Emirat islàmic. I els serveis d'intel·ligència pakistaneses van estrènyer els seus llaços amb els talibans i van consolidar la seva hegemonia a la zona.

Veiem doncs que el Pakistan amic dels EUA des dels anys 50 inicia recels i desconfiances a partir dels 90. El Departament d'Estat hauria de saber el cost d'abraçar i després menysprear a aliats segons conveniència. Els dirigents pakistanesos i especialment l'aparell de seguretat es van sentir menyspreats i abandonats pel protector que va tallar l'ajuda militar amenaçant-los amb sancions pel seu programa nuclear.

En la pràctica, el que succeeix a l'Afganistan és un residu de la Guerra Freda. Amb la caiguda de la Unió Soviètica, l'imperi Americà, va perdre tot interès a l'Afganistan i al Pakistan. Recordo que durant la primera campanya presidencial de George W. Bush li van preguntar el nom del primer ministre pakistanès en un programa televisiu i no va saber contestar. (En l'època Perwez Musharaf, actualment Asif-Ali-Zardari).

L'ou de la serp està incubat i des de fa uns mesos les forces pakistaneses han llançat ofensives contra els talibans pakistanesos, aliats amb els talibans afganesos perquè els primers han començat

a amenaçar a l'actual govern pakistanès. Malgrat això, les forces armades pakistaneses es mostren poc inclinades a atacar de debò als talibans afganesos, tal com els demana Occident, perquè volen treure partit de la seva posició i els talibans afganesos són una important basa de negociació estratègica per quan les tropes occidentals surtin del país.

Així, igual que es queixava la secretària d'estat Hillary Clinton del doble joc pakistanès, també els talibans afganesos es queixen del doble joc dels pakistanesos que amb una mà els alimenten i amb l'altra els detenen i maten.

Un últim aspecte que val la pena tenir present és la impossibilitat de construir un sistema democràtic basat en la corrupció. Com bé explica l'analista William R. Polk, els grans senyors de la guerra controlen Ministeris o províncies senceres. Un d'ells, el poder en l'ombra de Kandahar, és germanastre del President Karzai i en aquesta província no succeeix gens sense la seva aprovació i sense que ell rebi un suborn. Un altre antic ministre de l'Interior destituït per corrupció, ha estat traslladat a un lloc des del qual, segons un editorial del diari The Guardian, està a càrrec de la indústria de l'opi.

La “mossegada” pel funcionari és norma i si no hi ha mossegada no hi ha rebut. No només els afganesos paguen suborns, el lliurament de milions de dòlars en efectiu als cabdills rurals és pràctica habitual entre els soldats nord-americans i els de l'OTAN. El comentari fet pel General David Petraeus, el nou comandant en cap a Afganistan: “els diners és la meva millor munició en aquesta guerra” no fa més que confirmar-ho.

La corrupció modela la visió que té l'afganès del seu propi govern i és un dels temes subratllats pels talibans en la seva campanya per recaptar suports i el que és encara més important, molts observadors reconeixen que no hi ha corrupció a les zones que controlen els talibans. Aquest factor pot acabar sent determinant en la derrota occidental al país.

Hauríem de posar damunt la taula un altre element central en el conflicte: la rivalitat estratègica del Pakistan amb l'Índia que excedeix qualsevol pressió des d'occident sobre Islamabad per acabar amb el suport als talibans afganesos. El Pakistan, com a potència nuclear igual que l'Índia, té importants inquietuds d'ordre estratègic i de por a la influència índia al seu pati del darrere. Si

volem indisposar els pakistanesos i els talibans afganesos no podem oblidar les inquietuds geoestratègiques del Pakistan en relació a l'Índia. El conflicte s'estén per moltes fronteres i qualsevol solució ha de comptar amb la participació no solament de l'Afganistan i el Pakistan sinó també de l'Índia, l'Iran i la Xina.

No és fàcil.